

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen

Er beteckning: M2020 01926

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Skogsutredningens betänkande Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73).

Länsstyrelsen yttrar sig inte över utredningens förslag avseende balans mellan brukande och skydd i fjällnära skog.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen instämmer i betänkandets tolkning av att de olika utredningsdirektiven kan sammanfattas av att i mångt och mycket minska de rådande konfliktytorna inom dagens skogspolitik och närliggande politikområden. Länsstyrelsen anser att en grundförutsättning för att åstadkomma ett framgångsrikt naturvårds-, klimat- och bioekonomiskt arbete är att minska polariteten i dagens skogspolitiska debatt och att vägen dit går genom dialog, kunskap och politisk tydlighet. Mot bakgrund av detta anser Länsstyrelsen att merparten av utredningens förslag är bra och ökar möjligheterna till en förbättrad naturvård i skogen. Dock saknas fortfarande viktig kunskap gällande skogens roll i en cirkulär bioekonomi och minskad klimatpåverkan.

Länsstyrelsen förstår vikten av att betänkandet ses som en helhet, men anser att konsekvenserna för de enskilda förslagen måste studeras i detalj.

Sammanfattning av de viktigaste synpunkterna

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att en avvägning mellan två oförenliga mål bör göras på politisk nivå för att skapa acceptens, tydlighet och konkretisera arbetet.

Länsstyrelsen anser att klimatfrågan och skogens roll som kolsänka ännu inte är tillräckligt utredd.

Länsstyrelsen anser att de osäkerheter som finns kopplat till bl.a. klimatförändringarna är skäl till att vara försiktig med alltför optimistiska tillväxtscenarios.

Utredningens resonemang kring cirkulär bioekonomi baseras t.ex. i stor utsträckning på ett ifrågasatt antagande om 20% nationell skoglig tillväxt.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag att frivilligt formellt skydd föreslås utgöra det huvudsakliga arbetssättet. Om ett krav på frivillighet vid formellt skydd ska införas anser Länsstyrelsen att de viktigaste grundförutsättningarna för ett framgångsrikt bevarande av naturvärden i skog är:

- att formellt skydd utgör ett ekonomiskt attraktivt alternativ och innebär en okomplicerad process.
- att myndigheterna även fortsättningsvis ska ha möjlighet att besluta om formellt skydd oavsett markägarens inställning i vissa utpekade skogstyper som är av särskild vikt för den biologiska mångfalden.
- att det skapas fler och bättre ekonomiska incitament för markägarna att bedriva naturvård. Det gäller både statliga incitament och de som drivs av marknaden.

Länsstyrelsen påpekar att utredningens förslag om krav på frivillighet vid formellt skydd inte kompletteras med lagenliga förutsättningar. Detta riskerar att ge sken av att inrättande av områdesskydd är beroende av skogsägarens medgivande, trots att så inte kommer vara fallet, vilket i förlängningen riskerar att öka polariseringen i skogsdebatten.

Länsstyrelsen anser att det är av yttersta vikt att skogarna med kvalitéer motsvarande dagens nyckelbiotoper bevaras och att kunskapen om naturvärdenas lokalisering i skogen finns kvar, är tillgänglig och utvecklas. Att upphöra med registrering av nyckelbiotoper på det sätt som görs idag torde dock vara en sund åtgärd som kan förbättra förutsättningarna för en mer nyanserad och mindre polariserad skogspolitisk debatt.

Länsstyrelsen tillstyrker att statens naturvårdsambitioner konkretiseras genom ett handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen som har en säkrad och långsiktig finansiering.

Länsstyrelsen tillstyrker en fortsättning på de regionala skogsprogrammen. Det behövs dock en långsiktig och tydligare finansiering som säkerställer det fortsatta arbetet utifrån de behov som finns nationellt och regionalt.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag gällande ökad takt i bildandet av nationalparker, och är särskilt positiv till förslaget om nationalpark vid Halle- och Hunneberg.

Länsstyrelsen anser att utredningen förbiser skogsbrukets koppling till kulturmiljölagen vilket riskera att få konsekvenser för genomförandet av förslagen såväl som bevarandet av kulturmiljöer i skogen.

Synpunkter på betänkandets förslag

Angående tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att en avvägning mellan oförenliga mål bör göras på politisk nivå för att skapa acceptens, tydlighet och konkretisera arbetet. Det är samtidigt viktigt att det finns möjligheter till regionala anpassningar av målen då förutsättningarna för t.ex. skoglig tillväxt och markägarstruktur skiljer sig markant i olika regioner. På så sätt undviks att ett nationellt mål riskerar att bli ett klassiskt medelvärdesfel.

Det är av yttersta vikt att politiska beslut fattas på så mycket tillgänglig adekvat kunskap och vedertagen forskning som möjligt.

Länsstyrelsen anser att avvägningen mellan skogens funktion som kolsänka och skogens möjlighet att ersätta fossila material inte är tillräckligt utredd. Skogsbrukets påverkan på upptag och avgång av växthusgaser behöver klarläggas och konkreta förslag tas fram för att uppnå miljömål och internationella åtaganden om biologisk mångfald och klimat för att vi ska kunna se balansen mellan produktionsmål och miljömål. I den tidigare utredningen ”Vägen till en klimatpositiv framtid, betänkande av Klimatpolitiska vägvalsutredningen, SOU 2020:4”, diskuterades att en ökning av kolsänkan på brukad skogsmark kan ske genom tillväxthöjande åtgärder, ökad naturhänsyn i skogsbruket och ökat skydd av produktiv skogsmark. Men istället för att föreslå åtgärder hänvisades till Skogsutredningen (*detta betänkande*) som då pågick. Men inte heller här lämnas några förslag om skydd av produktiv skogsmark som en åtgärd för ökad kolsänka.

Det saknas idag en del kunskap om naturvärdenas förekomst i landet samt dess konnektivitet, behov av skydd och skötsel samt olika åtgärders effekter, både positiva och negativa. Länsstyrelsen tillstyrker därför de förslag om kunskapsinsamlande som betänkandet föreslår. Nedan listade förslag anser Länsstyrelsen vara särskilt viktiga att genomföra i fråga om att ta fram bra kunskapsunderlag för politiska beslut:

- förslaget om att regeringen låter tillsätta ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen och knyta detta till den nationella samordnare för skogsprogrammet så som föreslås.
- att en ny bristanalys för biologisk mångfald i skogen ska göras enligt vad som föreslås i betänkandet.
- förslaget om en utveckling av systemet för uppföljning av den miljöhänsyn som lämnas vid avverkning, med avseende på naturvårdskvalitet och långsiktig nytta för bevarande av biologisk mångfald.
- kunskap om representativiteten och konnektiviteten för de skogar som är avsatta för naturvård och förslag om att åtgärda eventuella brister.

Länsstyrelsen tillstyrker att statens naturvårdsambitioner konkretiseras genom ett handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen. Länsstyrelsen anser vidare, i likhet med betänkandet, att det är av stor vikt att detta handlingsprogram har en säkrad och långsiktig finansiering. Ett stort problem i nuläget med det formella skyddsarbetet är osäkerheten avseende finansiering år från år vilket ofta drabbar tredje part (*mark- och sakägare*) genom att de får vänta många år på överenskommen ersättning. Att överbrygga denna osäkerhet och svårighet till ekonomisk planering tror länsstyrelsen skulle förbättra skogsägarnas inställning till formellt skydd.

Angående förslag om nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer.

Länsstyrelsen anser att den viktigaste vägen till ökad frivillig naturvård i skogen är att skapa fler och bättre incitament för markägarna, särskilt ekonomiska och sociala sådana, istället för att inskränka statens möjligheter att arbeta med formellt skydd. Enligt Länsstyrelsens erfarenhet är det endast en minoritet av markägarna som är emot bildande av naturreservat i de ärenden som initieras av staten. Länsstyrelsen anser därför att formellt skydd utmålas som en överdriven konfliktyta i dagens skogspolitiska debatt.

En ökad frivillighet får inte ske på bekostnad av statens möjlighet att arbeta strategiskt och planerat och därmed riskera att minska kostnadseffektiviteten och möjligheten att nå såväl regionala, nationella som internationella åtaganden avseende bevarande av biologisk mångfald. Länsstyrelsen avstyrker därför utredningens förslag att frivilligt formellt skydd föreslås utgöra det huvudsakliga arbetssättet. Länsstyrelsen anser att en statlig planering av naturskyddet är den bästa garanten för att uppnå ett långsiktigt och kostnadseffektivt bevarande av arter och naturtyper i större sammanhängande områden med fungerande grön infrastruktur och därigenom också leva upp till Sveriges internationella åtaganden.

Det är en vedertagen ekologisk grundprincip att det är mer effektivt att bevara färre, men större och sammanhängande områden framför många små och utspridda ytor. Även friluftsområden behöver vara av viss storlek och sammanhängande för att upplevas som attraktiva områden av besökare. Detta är ett arbetssätt som Länsstyrelsen praktiserat under lång tid och som i princip omöjliggörs vid införande av krav på frivillighet. Det kommer att bli mycket svårt att formellt skydda skogsområden som har uppdelad ägarstruktur. Att i dessa fall bara skydda de delar av områdena där markägarna frivilligt går med på formellt skydd kommer i många fall innebära ofullständigt ekologiskt bevarande och därmed riskerar man att områdesskyddet inte får önskad effekt. Länsstyrelsen har som pilotlän för arbetssättet Komet och även i det fortsatta arbetet med Nya Komet erfarenhet av ett markägareinitierat arbetssätt. Resultatet blir oftast små isolerade områden där statliga medel går till att skydda områden med lägre naturvärden än de områden som verkligen hade behövt skyddas för att motverka förlusten av biologisk mångfald.

En förutsättning för att ett arbetssätt som bygger på frivillighet och markägarinitiativ ska bli framgångsrikt är att skogsnäringens och markägarnas organisationer bejakar modellen och tar ett stort ansvar för att bidra till dess genomförande. Arbetssättet förutsätter således ett omfattande arbete från bland annat skogsägarorganisationer. Länsstyrelsens erfarenheter avseende detta är blandade gällande de olika skogs- och markägarorganisationerna.

Om ett arbetssätt med utgångspunkt i frivillighet införs bör det därför utformas på ett sådant sätt att goda förutsättningar finns för att skydda större och sammanhängande områden med uppdelad ägarstruktur samt ett strategiskt och planerat arbete med grön infrastruktur. En grundförutsättning för detta är att formellt skydd utgör ett ekonomiskt attraktivt alternativ och innebär ett okomplicerat förfarande.

Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget att låta utreda huruvida skattefrihet för inträngsersättning eller markförsäljning vid formellt skydd kan införas.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang lyfta att ett statligt markägande i skyddade områden underlättar den löpande förvaltningen samt frigör markägaren från flera, ofta oönskade, kvarvarande ansvarsområden, så som eftersläckningsansvar vid brand, delägande i vägsamfälligheter m.m. Ersättningssystemet bör därför utformas så att markköp är ett attraktivt alternativ samt att möjligheten till markbyte görs tillgänglig.

Länsstyrelsen tillstyrker därför utredningens förslag att det föreslagna handlingsprogrammet för biologisk mångfald i skogen bör göra ersättningsmark inom Sveaskogs markförsäljningsprogram till en naturlig del av områdesskyddets ersättningssystem. Länsstyrelsen tillstyrker också att de cirka 78 000 hektar statlig produktiv skogsmark nedan fjällnära gränsen som av länsstyrelserna bedömts vara lämpliga för bildande av naturreservat avsätts formellt.

Det är av största vikt att Sverige uppnår sina internationella åtagande enligt Aichimål 11, EU:s strategi för biologisk mångfald samt fågel- och art och habitatdirektivet m.fl. Länsstyrelsen tillstyrker därför utredningens förslag att myndigheter alltså ska ha möjlighet att gå till beslut oavsett markägarens inställning för skogar som är av särskilt angeläget allmänt intresse. Länsstyrelsen anser att det urval av skogstyper som på sidorna 574 – 580 nämns som skogar där Sverige bedöms ha en särskild betydelse för deras bevarande i Västeuropa samt nationellt prioriterade skogstyper är bra och att alla dessa bör betraktas i handlingsprogrammet som skogar av särskilt angeläget intresse.

Länsstyrelsen vill påpeka att utredningens förslag att formellt skydd av skog i huvudsak bör ske frivilligt, lagtekniskt innebär en inskränkning i myndigheters möjlighet att inrätta områdesskydd. Någon författningsändring föreslås dock inte med anledning av förslaget vilket gör att gällande regler fortsatt medger inrättande av områdesskydd, oavsett om området ingår i ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen eller inte. Det riskerar att ge sken av att inrättande av områdesskydd är beroende av nämnda handlingsprogram och skogsägarens medgivande, trots att så inte kommer vara fallet. Det kan ge upphov till olika tolkningar av möjligheten att inrätta skyddad natur.

Grön infrastruktur

Utredningen lägger stor vikt vid grön infrastruktur och de regionala handlingsplaner som tagits fram av länsstyrelserna. Det bör påpekas att flera länsstyrelser fortfarande inte är klara med sina handlingsplaner, och inte har pekat ut värdeetrakter för olika skogstyper. Motståndet mot utpekande av geografiska värdeetrakter har i vissa län varit stort, eftersom kunskapsunderlaget betraktas som ett hot mot skogsbruket. För att uppnå Sveriges ambitioner avseende grön infrastruktur behöver samtliga läns handlingsplaner först färdigställas. Därutöver behöver resurser avsättas för genomförande av samverkan och åtgärder samt att kunskapsunderlag utvecklas och görs tillgängligt. Länsstyrelsen anser att t.ex.

transparensen gällande de frivilliga avsättningarnas faktiska läge, area och naturvårdskvalitet behöver öka.

Angående förslag om växande cirkulär bioekonomi

Utredningen bygger mycket av sitt resonemang i Kapitel 7 (*en växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen*) på Skogsstyrelsens rapport *Skogsskötsel med nya möjligheter*. Enligt denna rapport bedöms tillväxten i Sveriges skogar fram till 2050 kunna öka med 20 % jämfört med idag. Ett antagande som utredningen har anammat. Länsstyrelsen vill i sammanhanget framföra att flera av remissinstanserna till *Skogsskötsel med nya möjligheter* framhåller det orimliga i att öka tillväxten i skogen med 20 % på Sverigenivå då det skulle ha stora negativa påverkningar på all annan skoglig verksamhet. Antagandet om en tillväxtökning på 20 % bygger dels på att klimatförändringens positiva effekter vida överstiger de negativa effekterna för skogsbruket. I motsatts till detta har klimateffekter i form av höga dagstemperaturer och brist på markfukt visat att tillväxtökningstakten avtagit för södra Sverige, och då framför allt i Götaland. (SMHI, Klimatologi Nr 24, 2015, Framtidsklimat i Västra Götalands län)

Som nämnts tidigare anser Länsstyrelsen att skogens roll som kolsänka inte har behandlats tillfredsställande. T.ex. utelämnar utredningen två viktiga aspekter gällande skogens roll i klimatfrågan:

1. Dikad skogsmark avger, genom ökad organogen nedbrytning växthusgaser som enligt beräkningar på Sverigenivå är i storleksordningen motsvarande utsläppen från fordonsflottan. Samtidigt är inte alltid tillväxten god på de här markerna.
2. Det är inte bara träden i skogen som står för kolinlagringen utan alla växter. Den övriga kolinlagringen i skogen som drivs av annan växtlighet påverkas också av en slutavverkning. T.ex. dör merparten av den CO₂ hållande mykorrhizan vid slutavverkning, med CO₂-avgång som följd. Beräkningar visar att det tar ca 20 år efter en avverkning innan den nya skogen tagit upp den koldioxid som frigjorts på grund av avverkningen och efterföljande skötsel. Markberedningen i sig är en av de större bidragande faktorerna för frigörandet av bundet kol.

Länsstyrelsen anser vidare att utredningen mer utförligt borde beaktat behovet av en bättre vattenkvalitet och vattenmiljö i de avrinningsområden där skogsbruk bedrivs. Utredningen anger (på s. 463) att Skogsstyrelsen har en skyldighet att inte tillåta avverkningar eller andra skogsbruksåtgärder som äventyrar möjligheten att uppnå rätt status på vatten eller förbudet mot försämring av vattenstatus. Många vattenförekomster är alltså påverkade av näringsläckage från skogsbruksåtgärder. I vattenförvaltningens förslag till åtgärdsprogram finns åtgärder som kräver en ambitionshöjning hos Skogsstyrelsen. Utredningen har inte följt upp om nuvarande regelverk är tillräckligt för att nå satta miljö kvalitetsnormer för vatten. Eftersom näringsläckage från skogsbruksåtgärder uppges vara en betydande påverkanskälla för många vattenförekomster är det svårt att se att nuvarande reglering är tillräcklig för att förhindra näringsläckage. Länsstyrelsen ser därför ett behov av en fördjupad utredning av denna fråga. Denna utredning bör t.ex. belysa hur dikesrensningens och skyddsdikningens negativa påverkan kan begränsas. Utredningen kan också belysa anpassningar av tidpunkter för skogsbruksåtgärder utifrån Havs- och vattenmyndighetens lektidsdatabas eller åtgärder för ökad andel lövträd utmed vattendrag och sjöar.

Det regionala skogsprogrammet

Vi behöver mötas i skogsdebatten och gå från debatt till samtal och dialog. Länsstyrelsen anser att de nuvarande regionala skogsprogrammen fungerar som en bra plattform för dialog. Länsstyrelsen uppfattar dock att fokus i för stor utsträckning ligger på produktionsfrågor, och att bevarande av biologisk mångfald därför i alltför hög utsträckning ses som en begränsning för att kunna utföra skogsbruk. Länsstyrelsen anser därför att biologisk mångfald på ett tydligare sätt behöver lyftas inom skogsprogrammet som en del av skogsbruket, men inte som en begränsning.

För att nyttja det arbete och den kompetens samt de samarbeten som de regionala skogsprogrammen startat upp måste en långsiktig och tydligare finansiering säkerställas utifrån de behov som finns nationellt och regionalt.

Ökad takt i bildandet av nationalparker

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag gällande ökad takt i bildandet av nationalparker, ombildandet av fyra av Sveaskogs ekoparker till nationalparker samt en översyn av förutsättningarna för bildande av nationalpark m.m. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att skyddade områden har en viktig funktion i en cirkulär bioekonomi och att nationalparkerna har bäst förutsättningar att fungera som tillväxtmotorer och bör prioriteras. Länsstyrelsen är därför särskilt positiv till förslaget om nationalpark vid Halle- och Hunneberg och ser att detta kan bidra på ett betydande sätt till utvecklandet av turistnäringen samt övrigt lokalt näringsliv i detta tätbefolkade område.

När det gäller turism och kopplingen till skyddade områden är det viktigt att de föreskrifter som tas fram skapar möjligheter att både utveckla genom att bevara och bevara genom att utveckla. Möjligheter till att utveckla turism rör inte bara de områden som skyddas (frivilligt eller genom staten) utan skog generellt. Framöver är det viktigt att dessa mer lokala nyttor av skogen inte försvinner i diskussioner kring nationella bioekonomistategier och andra mål.

En pågående trend, som blivit extra tydlig under Covid-året 2020, är att besöksstrycket ökar i de skyddade områdena. Dessutom har användningen av områdena förändrats över tid genom ökad terrängcykling, ridning samt olika arrangemang och tävlingar m.m. Därmed ökar konflikter mellan människor, slitage och störningar på natur och djurliv. En fördel med formellt skyddade områden är att det möjliggör en statlig eller kommunal samordning av friluftslivet. Genom väl genombelysta föreskrifter kan flera konfliktytor undvikas och ett långsiktigt underhåll av anläggningar, så som vandringsleder, toaletter m.m. säkerställas. Därutöver kan de skyddade områden bli en resurs i den lokala landsbygdsutvecklingen samtidigt som naturvärdena bevaras.

Länsstyrelsen anser att i ljuset av en ökad befolkningsmängd och ökat intresse för friluftsliv är det nödvändigt att utöka arealen tillgängliga friluftsområden även utanför nationalparker och naturreservat. Kommunerna bör därför i större utsträckning arbeta med att upprätta kommunala friluftsområden för att möta människors behov av utevistelse. Dessa områden bör i högre grad än idag kombineras med bevarande av biologisk mångfald. Idag bedrivs t.ex. skogsbruk i det stora flertalet av dessa områden. Genom en ökad naturvårdsambition kan dessa områden bli ett mycket viktigt inslag i arbetet med bevarande av biologisk mångfald i skogen framöver.

Angående förslag om nyckelbiotoper och kunskap om naturvärden i skogen samt förslag om tydligare skogsvårdslagstiftning

Länsstyrelsen anser att det är av yttersta vikt att skogarna med kvaliteter motsvarande dagens nyckelbiotoper bevaras och att kunskapen om naturvärdenas lokalisering i skogen finns kvar, är tillgänglig och utvecklas. Utan en enhetlig och systematisk möjlighet att redogöra för enskilda skogsområdets betydelse för biologisk mångfald kan inte ett system som bygger på vare sig frivillighet eller statlig strategisk planering vid formellt skydd bli effektivt. Det är inte heller möjligt att nå statens ambitioner avseende grön infrastruktur i skogen.

Att frånga nyckelbiotopsbegreppet torde dock vara en sund åtgärd som kan förbättra förutsättningarna för en mer nyanserad och mindre polariserad skogspolitisk debatt. Detta på grund av att nyckelbiotop idag har kommit att bli ett mycket laddat och infekterat begrepp som fungerar som ett "rött skynke" för många aktörer inom skogsdebatten, långt mer än det formella skyddet enligt Länsstyrelsen uppfattning. Lägg därtill det faktum att begreppet nyckelbiotop inte är författningsreglerat och därmed har svagt stöd i rättsordningen.

Det finns idag cirka 480 000 hektar registrerade nyckelbiotoper (ca: 2 % av den produktiva skogsmarken). Den senaste skattningen av Skogsstyrelsen indikerar att det kan finnas upp emot 600 000 hektar oregistrerade nyckelbiotoper utanför formellt skydd i hela landet. Som utredningen själv redogör för anser forskningen att skydd av nyckelbiotoper är det mest kostnadseffektiva sättet att skydda rödlistade arter. Det är därför helt avgörande att dessa områden bevaras för att ett långsiktigt bevarande av skogen biologiska mångfald ska erhållas. Lägg därtill att det bedöms som samhällsekonomisk positivt att inte avverka dagens nyckelbiotoper eftersom det uteblivna förädlingsvärdet bedöms vara lägre än den samlade ekonomiska nyttan med att biologisk mångfald bevaras i dessa områden. Sammantaget bedömer därför utredning själv att de samhällsekonomiska konsekvenserna av förslaget om att Skogsstyrelsen ska upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper blir negativa. Det måste därför utvecklas ett arbetssätt som säkerställer att dessa omistliga naturvärden inte förloras.

Länsstyrelsen tillstyrker därför utredningens förslag att det ska införas ett uttryckligt kunskapskrav i skogsvårdslagen som preciserar det som i dag åligger en markägare enligt miljöbalken. För att säkerställa att höga naturvärden inte avverkas är det, enligt länsstyrelsens erfarenhet, angeläget att förbättra den hänsynsredovisning som sker idag vid avverkningsanmälan. Länsstyrelsen anser dock att denna hänsynsredovisning ska vara bindande gentemot markägaren vilket inte föreslås av utredningen.

Följdändring föreslås också i förordning (1998:904) om anmälan för samråd. Förslaget innebär att en anmälan om förnygringsavverkning enligt skogsvårdslagen inte längre även ska anses som en anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken. Att avgöra vilka skogsbruksåtgärder som också kräver samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken kan emellertid vara vanskligt för den enskilde skogsbrukaren. Detta är särskilt viktigt då det är straffsanktionerat att utföra anmälningspliktig åtgärd utan anmälan. Dessutom ska markägaren själv anmäla dikesrensning som kan skada fisket till Länsstyrelsen, då det finns en anmälningskyldighet enligt 11 kap 15§ miljöbalken. Länsstyrelsen föreslår därför att Skogsstyrelsen ges i uppdrag att i samverkan med Naturvårdsverket och Länsstyrelserna ta fram ett utbildnings- och informationsunderlag om detta. Ett

gemensamt uppdrag skulle skapa förutsättningar för en likartad tillämpningen över landet. Att samrådsreglerna tillämpas likartat över landet blir särskilt viktigt då föreslagen ändring i 19 § skogsvårdslagen innebär att även förelägganden eller förbud enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ska beaktas vid ersättningsanspråk till följd av avsevärt försvårad markanvändning.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om ny inventering i form av naturmiljöbeskrivningar så som föreslås. Det är Länsstyrelsen förhoppning att detta kunskapsunderlag tillsammans med bl.a. det nya kunskapskravet i Skogsvårdslagen enligt ovan ska säkerställa att skogar som motsvarar dagens nyckelbiotoper inte avverkas. Länsstyrelsen konstaterar att hanteringen av detta kunskapsunderlag i samband med avverkningsanmälningarna och de resurser och uppdrag som tillförs Skogsstyrelsen avseende detta blir avgörande i sammanhanget. Det måste dock utvärderas noga i vilken grad dessa åtgärder bidrar till att bevara dessa områden eller om ytterligare åtgärder behöver sättas in.

Utredningen föreslår att handläggningstiden för avverkningsanmälningar kortas till tre veckor. Förslaget bygger på förutsättningen att markägaren tillräckligt väl har beskrivit berörda natur- och kulturvärden och vilka hänsyn som ska tas till dessa. Sannolikt kommer det initialt råda osäkerhet om hur kunskapskravet i praktiken ska tillämpas i det enskilda fallet. Länsstyrelsen anser därför att förkortad handläggningstid bör införas först efter en utvärdering av att tillämpningen fått avsedd effekt. Risken är annars att många kompletteringsförelägganden behöver meddelas eller att kravet på kunskap inte får det genomslag som avsetts.

Artskydd

EU-domstolen har den 4 mars 2021 meddelat ett förhandsavgörande i mål C-473-19 och C474-19 som gäller Sveriges tillämpning av EU:s livsmiljödirektiv respektive fågeldirektiv (naturvårdsdirektiven). Domen innebär att art 5 i fågeldirektivet och 12.1 a-c och d i livsmiljödirektivet utgör hinder för Sveriges nationella praxis.

Den svenska rättstillämpningen av 4 § artskyddsförordningen behöver därför ändras. Utredningen föreslår i 34 § skogsvårdslagen att det ankommer på skogsbrukaren att visa att de föreskrifter som meddelats med stöd av 30 § samma lag iakttas. Enligt 7 kap. 19 § föreskrifterna ska skador förhindras eller begränsas bland annat i livsmiljöer där det förekommer prioriterade fågelarter (anges i bilaga 4 till föreskrifterna). Detta innebär fågelarter enligt bilaga 1 i fågeldirektivet samt rödlistade arter och arter med långsiktigt vikande populationstrend. Enligt förhandsavgörandet är en sådan tillämpning i strid med art. 5 i fågeldirektivet. Föreskrifterna behöver därmed omarbetas.

Hänsynstagande till artskyddet vid föryngringsavverkningar bör så långt möjligt tillgodoses inom ramen för anmälan. Därför är det viktigt att föreskrifterna omarbetas så att artskyddet, med den nya tillämpning som följer av EU-domen, kan beaktas på ett korrekt sätt och kunskapskravet tillämpas så att alla relevanta arter redovisas i en avverkningsanmälan.

Utöver ovanstående behöver en analys ske av hur skogsvårdslagen, med följdbestämmelser, behöver förändras med anledning av EU-domen. Det är därför angeläget att betänkandet skyndsamt kompletteras med en sådan utredning och analys, en annan hantering leder till haltande förslag och inte till den helhet som utredningen eftersträvar. Det behöver också förtydligas att Skogsstyrelsen har

ansvaret för tillsynen av efterlevnaden av artskyddsförordningen vid skogsbruksåtgärder.

Kulturmiljölagen

Länsstyrelsen anser att utredningen helt förbiser kopplingen till fornlämningar och kulturmiljölagen. Resultatet är en utredning vars förslags möjligheter till uppfyllelse påverkas, och i viss mån begränsas, av kulturmiljölagen. Samtidigt kommer lagda förslag med stor sannolikhet att få oönskade effekter för arbetet med skogliga kulturmiljöer på länsstyrelserna och riskerar att öka antalet skador på fornlämningarna. Kulturmiljölagen berörs av flera av utredningens förslag, direkt eller indirekt, och utredningens förslag påverkas av kulturmiljölagen. Förslagen riskerar därför att sätta kulturmiljö i en stoppkloss-sits, där Länsstyrelsen försvårar uppfyllandet av intentionerna med utredningens förslag eftersom kulturmiljölagen inte varit med som en av grundförutsättningarna. Därav borde utredningen tagit hänsyn till och belyst kulturmiljölagen i utformandet av förslag.

De nationella hänsynsinventeringar av forn- och kulturlämningar som genomförts av Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet under olika former sedan år 1998 visar att skador orsakade av skogsbruksåtgärder är fortsatt hög. Resultatet för Götaland år 2020 visar att 26 % av forn- och kulturlämningarna är skadade. Den vanligaste skadeorsaken är markberedning som också orsakar de svåraste skadorna och med ett intensivare skogsbruk kommer dessa skador sannolikt öka ytterligare. Denna fråga måste därför beaktas vid eventuellt genomförande av utredningens förslag.

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av naturvårdshandläggaren Henrik Roos. I den slutliga handläggningen har även naturvårdsdirektören Sven Swedberg, länsjuristen Johanna Wiberg, klimat och energisamordnaren Jonas Åker, grön infrastruktursamordnaren Linnea Söderberg, rådgivaren Fredrik Fredriksson, naturvårdshandläggaren Johan Larsson, vattenvårdshandläggaren Mats Rydgård samt kulturmiljöhandläggaren Gunilla Roos Nilsson deltagit.

Lisbeth Schultze

Henrik Roos

Denna handling har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.